

УДК 338.64

Кміть В.М.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка***Корпан Н.В.***студентка
Львівського національного університету імені Івана Франка***ПОДАТКОВА СИСТЕМА ТА ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ****THE TAX SYSTEM AND ITS ROLE IN BUDGETING OF UKRAINE****АНОТАЦІЯ**

У статті досліджено зміст основних заходів податкової реформи, що втілювалися з 2010 по 2014 р. в Україні для вдосконалення податкової системи. Охарактеризовано останні зміни податкового законодавства та обґрунтовано важливість створення ефективної фіскальної політики для своєчасного та повного формування бюджету країни. Проаналізовано податкові надходження до бюджету України за 2009–2014 рр. та визначено основні тенденції. Наголошено на важливості та необхідності проведення податкових змін, ґрунтуючись на інтеграції теорії оптимального оподаткування та макроекономічного підходу з прогнозуванням сприйняття суспільством відповідних реформ.

Ключові слова: податки, податкова система, фіскальна політика, податкова реформа, Податковий кодекс України, дохідна база бюджету.

АННОТАЦИЯ

В статье исследовано содержание основных мероприятий налоговой реформы, которые воплощались с 2010 по 2014 г. в Украине для совершенствования налоговой системы. Охарактеризованы последние изменения налогового законодательства и обоснована важность создания эффективной фискальной политики для своевременного и полного формирования бюджета страны. Проанализированы налоговые поступления в бюджет Украины за 2009–2014 гг. и определены основные тенденции. Подчеркнута важность и необходимость проведения налоговых изменений, основываясь на интеграции теории оптимального налогообложения и макроекономического подхода с прогнозированием восприятия общественностью соответствующих реформ.

Ключевые слова: налоги, налоговая система, фискальная политика, налоговая реформа, Налоговый кодекс Украины, доходная база бюджета.

ANNOTATION

In the article is investigated the content of the main tax reform measures, which were implemented from 2010 to 2014 in Ukraine to improve the tax system. We characterized recent changes in tax legislation and proved the importance of establishing effective fiscal policy for timely and complete formation of the national budget. We analyzed tax revenue to the budget of Ukraine during 2009–2014 and identified key trends. We emphasized the importance and the necessity of tax changes, basing on the integration of the theory of optimal taxation and macroeconomic approach of forecasting the public perception of these reforms.

Keywords: taxes, tax system, fiscal policy, tax reform, the Tax Code of Ukraine, the revenue basis of the budget.

Постановка проблеми. Обов'язкові платіжні, які справляють юридичні та фізичні особи, формують основну дохідну частину бюджету будь-якої країни, і Україна не є винятком. Сформована податкова система країни відображає якість фіскальної політики, вектор економічних відносин між державою та суб'єктами

господарювання, визначає рівень податкового навантаження.

Податки є інструментом регулювання економічної діяльності, за допомогою яких держава може як стимулювати розвиток певних сфер виробництва, знижуючи податкові ставки або визнаючи податкові пільги, так і стримуючи діяльність суб'єктів господарювання, збільшуючи податкове навантаження, змінюючи податкові правила ведення бізнесу. Це, звичайно, важлива функція податків, але основною причиною їх застосування є фіскальний аспект. Наповненість бюджету країни напряму залежить від ефективності фіскальної політики, її простоти та прозорості. В сучасних умовах економічної нестабільності в країні та значного дефіциту бюджету важко переоцінити важливість такої політики, оскільки сьогодні суб'єкти господарювання як ніколи відчують вплив будь-яких реформ чи змін у цьому напрямі. Будь-які дії у напрямі удосконалення податкової системи та підвищення ефективності фіскальної політики можуть призвести до позитивних економічних зрушень, активізації підприємницької діяльності та, як наслідок, покращення добробуту громадян. Зважаючи на вищевикладене, актуальність наукового дослідження, спрямованого на вивчення ролі податкової системи у формуванні бюджету України, є незаперечною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню ролі податкової системи присвячено чимало наукових праць, багато аспектів цієї теми вивчено науковцями. Серед сучасних українських науковців, які досліджували питання доцільності реформування податкової системи, варто назвати О. Балашова, З. Варналія, В. Геєця, А. Гречка, О. Гурнака, Т. Єфименко, Ю. Іванова, Т. Кошук, М. Кравченко, А. Крисоватого, О. Молдована, А. Поддєрьогіна, А. Соколовську, В. Суторміну, В. Федосова, Л. Шаблісту та багатьох інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Треба зазначити, що сучасні економічні умови діяльності суб'єктів господарювання та реформи, які органи влади прагнуть реалізувати з метою підвищення рівня життя громадян та їх добробуту, формування сприятливого клімату для розвитку підприємництва

і наближення до рівня розвитку європейських країн, паралельно з бажанням збільшити надходження до бюджету, породжують нові виклики та напрями дослідження для науковців. В такому контексті, з врахуванням фактору часу та змін, які відбулися в системі оподаткування, проблематика ролі податкової системи у формування бюджету України потребує детальнішого наукового дослідження та комплексного аналізу сучасного стану фіскальної політики.

Мета статті полягає у дослідженні ролі податкової системи у формуванні бюджету України в сучасних умовах та розробці рекомендацій щодо підвищення ефективності податкових реформ. Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких завдань, як дослідження ролі податкової системи у формуванні бюджету України в сучасних умовах господарювання, аналіз податкових надходжень до Зведеного бюджету України, вивчення податкових реформ та змін у податковому законодавстві, а також визначення напрямів підвищення ефективності фіскальної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податки слугують для держави основним джерелом наповнення бюджету на державному та регіональному рівнях. Завдяки податковим надходженням держава може виконувати покладені на неї функції та гарантувати виконання витратних статей бюджету країни. Органи влади формують податкову систему, визначаючи тим самим економічні відносини між суб'єктами господарювання та державно.

Так, О. Тимошенко зазначає, «що податки – це економічне підґрунтя розвитку країни, джерело її фінансових можливостей, оскільки держава повинна гарантовано мати певний обсяг фінансових ресурсів для виконання функцій, передбачених Конституцією країни, а саме: забезпечення функціонування державного управління, системи освіти, науки, охорони здоров'я, утримання армії для здійснення зовнішньої оборони тощо» [1, с. 235]. А от на думку А. Со-

коловської, «система оподаткування повинна не лише сприяти формуванню доходів зведеного бюджету, але й вирішувати суперечності між забезпеченням фінансової консолідації та створенням на цій основі умов для економічного піднесення» [2, с. 95].

Вважаємо, що сьогодні при формуванні податкової системи та прийняття змін до неї на перший план має виступити необхідність оптимального поєднання забезпечення рівня податкового навантаження на фізичних та юридичних осіб та формування дохідної частини бюджету країни.

Доцільно вивчити зміни, які відбулися у податковій системі України, та проаналізувати податкові надходження до бюджету України для підведення висновків про ефективність впроваджених реформ та розроблення на цій основі рекомендацій щодо удосконалення фіскальної політики у перспективі. Податкові надходження до Зведеного бюджету України за період 2009–2014 рр. та темпи їх росту наведено у таблиці 1.

Як видно із таблиці 1, частка податку на додану вартість (ПДВ) в структурі надходжень займає найбільшу питому вагу; надходження з податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) у 2014 р. порівняно із 2010 р. зросли наполовину; величина акцизного податку (АП) теж стрімко зросла; сума податку на прибуток підприємств (ППП) у 2014 р. практично дорівнює 2010 р.; ввізне мито (ВМ) теж зросло наполовину; надходження від місцевих податків і зборів (МПЗ) у 2014 р. зросли в 10 разів; сума рентної плати (РП), навпаки, знизилась майже у 10 разів; щодо інших платежів, то спостерігається поступове їх зростання.

За результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що до 2012 р. податкові надходження динамічно зростали. Найбільший темп зростання податкових надходжень спостерігався у 2011 р. порівняно з 2010 р. і склав 135%. Негативним є те, що починаючи з 2012 р. темп надходження податків

Таблиця 1

Податкові надходження до Зведеного бюджету України за період 2010–2014 рр., млрд. грн.

Показники	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	на 01.08.2015, %
ПДВ	127,0	172,9	184,8	181,7	189,2	67
ПДФО	51,0	60,2	68,1	72,2	75,2	71
АП	28,3	33,9	38,4	36,7	45,1	68
ПзКН	1,5	2,7	3,3	14,2	19,6	42
ППП	40,4	55,1	55,8	55,0	40,2	75
ВМ	8,6	10,5	13,0	13,3	12,3	68
МПЗ	0,8	2,6	5,5	7,3	8,0	85
РП	9,5	16,8	13,4	1,5	1,5	59
Відшкодування ПДВ	- 40,7	- 42,8	- 46,0	- 53,4	- 50,2	65
Інші платежі	20,1	24,3	24,3	25,6	26,5	71
Податкові надходження	246,4	334,7	360,6	354,0	367,5	

Побудовано авторами на підставі джерела: [3]

до бюджету знижується, а у 2013 р. порівняно з 2012 р. спостерігається їх скорочення на 5,7%, або на 17,8 млрд. грн. Причинами цього стало зменшення суми непрямих податків у 2013 р. порівняно з 2012 р. на 20,9 млрд. грн. за рахунок зменшення надходжень від ПДВ та АП. Аналізуючи надходження прямих податків до Зведеного бюджету України за 2010–2014 рр., треба відзначити, що присутня тенденція до їх зростання, але починаючи з 2012 р. темп приросту надходжень зменшується. У 2012 р. порівняно з 2011 р. надходження прямих податків до бюджету зросли на 7,5%, а у 2013 р. вони зросли лише на 2,5%. Найбільше зростання прямих податків до Зведеного бюджету спостерігалось у 2011 р. порівняно з 2010 р. на 23,9 млрд. грн., або на 26,1%. Стабільне зростання протягом усіх досліджуваних років демонструє ПДФО, який з 51 млрд. грн. у 2010 р. зріс до 75,2 млрд. грн. у 2014 р.

Досліджуючи структуру податкових надходжень до Зведеного бюджету України за 2009–2014 рр. (рис. 1), можна стверджувати, що ПДВ складає найбільшу питому вагу у структурі податкових надходжень – від 40,2% у 2010 р. до 44,9% у 2011 р.

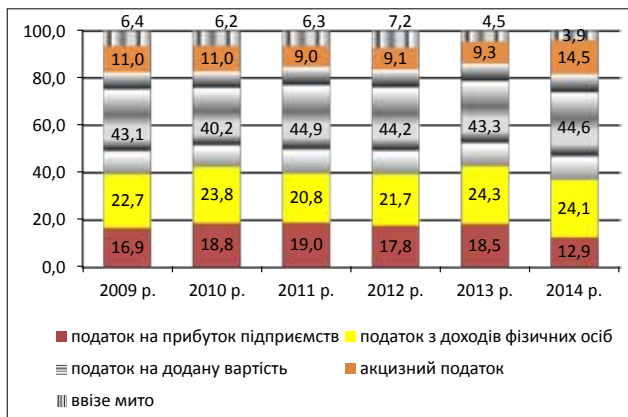

Рис. 1. Структура податкових надходжень до Зведеного бюджету України за період 2009–2013 рр., %

Побудовано авторами на підставі джерела: [12]

На другому місці за розмірами надходжень до бюджету є ПДФО, частка якого останніми роками зростає до 24%. Зростанню надходжень з ПДФО за період 2009–2013 рр. посприяло поступове зменшення ставки цього податку з 25% у 2009 р. до 18% у 2013 р., згідно Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [4]. Однак різке зменшення частки ПДФО за результатами 2014 р. у Зведеному бюджеті країни пояснюється загальною несприятливою макроекономічною ситуацією, зокрема, внаслідок зменшення обсягів промислового виробництва, перевищення обсягів запозичень над погашенням, негативного торговельного сальдо, а також енергозалежності країни і нестабільної ситуації на світових ринках металургії та хімічного виробництва тощо.

Вважаємо за доцільне звернути увагу і на дефіцит бюджету України в контексті дослідження податкових надходжень (рис. 2). У 2014 р. порівняно з 2011р. дефіцит бюджету зріс більше ніж у три рази – з 23,1 до 72 млрд. грн. відповідно, при тому, що податкові надходження у 2013 р. порівняно з 2012 р. знизилися на 17,8 млрд. грн.

Загальне податкове навантаження за період 2009–2014 рр. зменшується з 22,84% до 21,25%, у 2010 р. податкове навантаження становило 21,02%, а у 2011 р. (після прийняття ПКУ) – 23,32%.

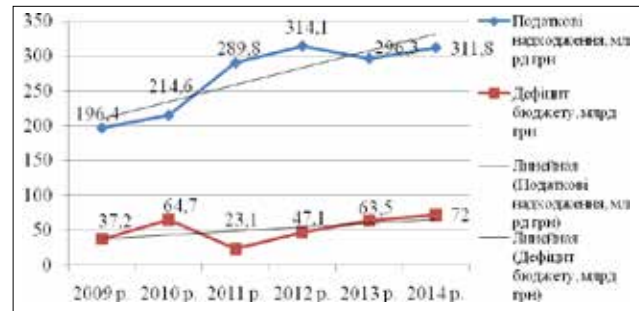

Рис. 2. Динаміка податкових надходжень до Зведеного бюджету України та його дефіцит за період 2009–2014 рр.

Побудовано авторами на підставі джерела: [12]

Причиною збільшення загального податкового навантаження стало підвищення фіскальної ролі податків на споживання, це відбулося за розрахунку податкового навантаження ПДВ, яке у 2011 р. зросло на 2 відсоткових пункти – з 7,97% до 9,99%. Відчутний вплив на зростання доходів Зведеного бюджету справило підвищення податкового навантаження на економіку, зокрема, звільнення від оподаткування ПДВ операцій з постачання зерна, скасування податкових пільг для технопарків, тиск на платників єдиного податку з метою «стимулювання» їх до переходу на загальну систему оподаткування.

Фактичні доходи бюджету відчутно завищені за рахунок маніпулювання обсягами відшкодування ПДВ і надмірно сплаченими податками. Така фіскальна політика формує загрози для економічної активності корпоративного сектору [5].

Як відзначає О. Тимошенко, «з позиції формування доходів бюджету прямі податки поступають непрямим щодо своєчасності надходжень, але в контексті виконання принципу соціальної справедливості система прямого оподаткування набуває домінуючого значення у порівнянні із оподаткуванням специфічних та універсальних акцизів» [1, с. 235].

Оскільки непрямі податки сплачують кінцеві споживачі продукції, податкові платежі лягають непосильним тягарем саме на громадян з низьким рівнем доходу та малозабезпечених.

Отже, дослідження динаміки податкових надходжень до Зведеного бюджету України за 2010–2014 рр. демонструє негативні тенденції до зниження та зростання дефіциту бюджету,

найбільшу частку у дохідній частині бюджету складають непрямі податки. Причинами такого стану є скорочення обсягів виробництва у виробничих галузях, сфері надання послуг і торгівлі, низька заробітна плата та значна частка тінізації національної економіки. Враховуючи теперішню економічну ситуацію, можна стверджувати, що процес наповнення дохідної частини бюджету України є неефективним. Зведений бюджет поточного року не виконується за запланованим обсягом ні за доходами, ні за видатками, що вказує на неправильне макроекономічне прогнозування та проблеми державного регулювання. Тому на разі в Україні відчувається бюджетна криза, і, як наслідок даної ситуації, необхідно віднайти резерви мобілізації доходів, які б дозволили збільшити доходи, не спричинивши надмірного податкового навантаження на громадян.

У контексті дослідження треба згадати і про значні зміни, які відбулися у системі оподаткування впродовж останніх років. Позитивним є те, що з 2011 р. вступив в силу ПКУ [4], який значно скоротив кількість податків і зборів – з 29 загальнодержавних і 14 місцевих обов'язкових платежів до 18 та 4 відповідно та об'єднав усі законодавчі акти у сфері оподаткування.

Ухвалення ПКУ стало відчутним кроком на шляху адаптації податкового законодавства України до законодавства ЄС. Так, при розробці ПКУ головними стали принципи, задекларовані у Програмі інтеграції України до Європейського Союзу [6, с. 295].

Останні зміни до ПКУ в 2014 р. Верховна Рада України прийняла 28 грудня 2014 р. [7], згідно яких було скорочено кількість податків та зборів – з 22 до 9. Серед тих, що залишилися: ППП, ПДФО, ПДВ, АП, РП, збори, а також МПЗ – на майно та єдиний податок. Введені податки на пасивні доходи за ставкою 15–20%, ставка податку на дивіденди – 5% або 20% в залежності від того, чи сплачений ППП.

Зміни відбулися і у частині ПДФО, отже, для доходів до 10 мінімальних заробітних плат (далі – МЗП) ставка – 15%, а для доходів понад 10 МЗП – 20% від суми перевищення. Треба також наголосити, що з 3 серпня 2014 р. вступив в дію ще один платіж – військовий збір, згідно зі змінами до ПКУ [4] і Державного бюджету на 2014 р. Метою введення військового збору є потреба у поповненні бюджету країни шляхом стягнення з усіх роботодавців і працівників податку у розмірі 1,5% із зарплати, а також нарахування виплати єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування, які компенсуються з бюджету мобілізованим працівникам, виділення коштів на потреби армії та військове забезпечення. Разом із військовим збором для збільшення прибуткової частини бюджету істотно збільшені рентні ставки на видобуток вуглеводів і руд, скасовано пільги з оподаткування прибутку від операцій з цінними паперами та в готельному бізнесі.

Обрання курсу нашої держави на євроінтеграцію вимагає здійснення цілої низки кроків щодо удосконалення вітчизняного законодавства у сфері оподаткування, зокрема, це стосується і акцизного податку на роздрібну торгівлю. Згідно документа [7], АП на роздріб становитиме 5% (включаючи ПДВ) від обсягу реалізації алкоголю, пива, тютюнових виробів та палива. Справляється цей платіж до місцевих бюджетів. До недоліків акцизного податку на роздрібну торгівлю відносимо встановлення більш високих податків на так звані товари не першої необхідності й розкоші, що значно звужує сферу непрямого оподаткування і скорочує дохідну базу бюджету

Щодо податку на нерухомість, то звільнили власників квартир площею до 60 м² та будинків до 120 м².

Обіцяна система електронного адміністрування ПДВ запрацювала у тестовому режимі з 1 лютого 2015 р., однак повноцінно механізм запустили лише у II півріччі 2015 р. за згодою парламенту. Ставка ПДВ і надалі становить 20%, оскільки Кабмін відмінив планове її зниження до 17%, ставка ППП також залишається на рівні 18%.

Отже, зміни в оподаткуванні, які відбувалися впродовж минулого року і запроваджені з 1 січня 2015 р., принесли підприємцям чергові непорозуміння, неточності та додаткові втрати. Замість обіцяних реформ, внаслідок яких мала скоротитися кількість діючих податків, уряд додав нові акцизи й мита, зобов'язав підприємців використовувати у своїй роботі касові апарати, повністю переформатував звичну систему адміністрування ПДВ і навіть надав фіскальним органам право контролювати бухгалтерську та фінансову звітність. Однак на цьому реформування не скінчилося.

Нині уряд України активно займається написанням нового Податкового кодексу України [13] і створенням проекту податкової реформи [14]. З цього приводу регулярно збирається Національна рада реформ, яка досягла домовленостей щодо мораторію на зміни податкового законодавства. Однак на який саме період буде введено мораторій, поки що невідомо. До кінця року епопея із розробкою нового ПКУ повинна закінчитися: Міністерство фінансів України обіцяє представити свій варіант ПКУ і альтернативний, який Верховна Рада України мала б розглянути і прийняти вже до кінця цього року.

Податкові реформи є позитивними з точки зору зменшення кількості податків, спрощення процедури їх адміністрування, введення прогресивного оподаткування, але з точки зору кількості змін, які відбуваються протягом такого короткого періоду часу – це є негативне явище. Оскільки часта зміна податкових ставок та відміна їх планових знижень призводить до того, що інвесторам важко прогнозувати економічне середовище на довготривалий період, а отже, і

реалізовувати великомасштабні та довготривалі проекти у виробничій сфері.

З прийняттям ПКУ порядок адміністрування податків не спростився, а, навпаки, ускладнився. Так, до 2011 р. діяло 115 форм податкової звітності та 75 додатків до них, тепер визначено всього 74 форми податкової звітності, але 121 додаток до них.

Погоджуємося із А. Грищук та П. Дубинецькою, що основними проблемами для бізнесу в Україні є зростання податкового навантаження, корупція, відсутність верховенства права, відсутність дерегуляції, яка не введена в дію, а лише задекларована у нормативно-правових актах [8].

Звернемо увагу, що О. Гурнак, досліджуючи сутність податкових реформ, відзначає, що існує два підходи до їх здійснення – ґрунтуючись на основі теорії оптимального оподаткування (дослідження оподаткування проводиться на основі його впливу на функцію суспільного добробуту) та на основі макроекономічного підходу (податкові реформи спрямовуються на здійснення певного впливу на окремі макроекономічні показники), які в сучасних економічних умовах інтегруються для більшої ефективності. Так, при побудові макроекономічних моделей все більш послідовно враховуються мікроекономічні основи, а моделі оптимального оподаткування включають макроекономічний аспект [9, с. 198].

У контексті проведення ефективних податкових реформ варто відзначити і дослідження в цьому напрямі і Р. Бьорда, який відзначав, що «податкові реформи мають формувати у податкових органів відношення до платників податків як до клієнтів, а не як потенційних злочинців» [10].

Успішність податкової реформи залежить не від того, наскільки вона відповідає різним критеріям, в тому числі максимізації суспільного добробуту, а від того, наскільки вірно були передбачені поведінкові реакції, так би мовити, врахована психологія обмежено раціональних платників податків [9, с. 199].

Вважаємо, що це дуже важливий аспект при прийнятті будь-яких рішень влади, пов'язаних зі змінами у сфері оподаткування. Сприйняття податкових реформ, а особливо збільшення податкового тягаря, може призвести до зворотного ефекту, коли дохідна база бюджету не зростатиме як прогнозувалося, а скоротиться у зв'язку з тим, що підприємства приховуватимуть доходи та підуть у «тінь». З цього приводу науковець О. Тимошенко зазначає: «...якщо ставки основних податків і рівень податкового навантаження будуть занадто високими, то це, у свою чергу, буде породжувати неплатоспроможність платників, значні обсяги тіньової економіки та створювати потенційні загрози економічній безпеці держави» [1, с. 235].

Для того щоб податкові зміни були ефективними та сприймалися платниками позитивно,

потрібно проводити ґрунтовні роз'яснювальні роботи щодо необхідності вводу нових податків чи збільшення існуючих їх ставок, обґрунтовувати напрями використання податкових надходжень до бюджету.

На сучасному етапі розвитку податкових систем є потреба у розробці чітких інструкцій, зрозумілих форм податкової звітності, впровадження on-line систем сплати податків та звітності, інформаційну та практичну допомогу платникам податків від органів податкового адміністрування [9, с. 199].

Важливо, аби адміністрування податків здійснювалося з найменшими витратами на це з боку держави. Адже відомо, що до введення в дію ПКУ існувала низка місцевих податків та зборів (збір з власників собак, збір за паркування автотранспорту, збір за право використання місцевої символіки та ін.), які були неефективними, оскільки витрати на їх адміністрування, моніторинг та відслідковування коштувало державі набагато більше, ніж надходження від них.

Податкові реформи мають розроблятися з урахуванням іноземного досвіду оподаткування, з урахуванням багатьох економічних та соціальних факторів у напрямі зниження податкового навантаження, спрощення дозвільних процедур та проводитися комплексно і на довготривалій період без значних змін. Важливо подолати й корупційні схеми, які існують на сьогодні і перешкоджають ефективному існуванню та розвитку підприємницької діяльності.

Основними недоліками діючої податкової системи України є нестабільність і непередбачуваність податкового законодавства, що призводить до високих податкових ризиків для бізнесу й обмежує можливість середньо- і довгострокового планування, високий рівень ухилення від сплати податків нерівномірне і непомірне податкове навантаження на підприємства різного розміру й окремі галузі економіки.

До заходів, які дозволять удосконалити податкову систему України, сприятимуть збільшенню дохідної бази бюджету держави та сталому економічному розвитку, можна віднести такі, як:

- детінізація економіки;
- запровадження системи оподаткування за принципом витрат для «багатих» верств населення;
- перегляд системи оподаткування доданої вартості в контексті встановлення пільгових ставок для товарів першої необхідності та продуктів харчування;
- забезпечення зрозумілості методів обчислення та прозорості механізму стягнення податків;
- спрощення системи адміністрування податків;
- проведення роз'яснювальних робіт при змінах в оподаткуванні, виховування податко-

вої відповідальності та підвищення рівня податкової культури громадян.

Висновки. Отже, в Україні відбулися певні позитивні зрушення у напрямі удосконалення податкової системи, а саме: зменшення загальної чисельності податків і зборів, зменшення окремих ставок податків, підвищення обсягів надходжень до бюджету.

Однак є низка значних недоліків, серед яких – відсутність комплексності у проведенні податкових реформ, чітко сформованого підходу до їх проведення, часті зміни податкового законодавства та непрогнозованість оподаткування економічної діяльності в цілому. Важливим є і той факт, що недостатньо врахованою є необхідність проведення різноманітних роз'яснювальних заходів серед населення на предмет пропаганди свідомої і добровільної сплати податків, що є показником фінансової незалежності держави.

Зважаючи на заплановані реформи податкової і бюджетної політики, відповідно до реформування міжбюджетних відносин в Україні, однією з найгостріших проблем фіскальної політики є фінансове наповнення бюджету та оптимізація витрат, особливо в період економічної кризи. Вдосконалення фіскальної політики сприятиме підвищенню конкурентоспроможності економіки України, активізації інноваційно-інвестиційних складових розвитку, позитивному впливу на структурні процеси у реальному секторі економіки, чим забезпечить своєчасні і повні надходження податків у дохідну базу бюджету та динамічне економічне зростання із підвищенням рівня та якості життя населення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Тимошенко О.В. Податкові реформи в контексті соціально-економічного розвитку / О.В.Тимошенко // Бізнес Інформ. – 2014. – № 9. – С. 234–240.
2. Соколовська А.М. Податкова політика в Україні в контексті тенденцій реформування оподаткування у країнах ЄС / А.М. Соколовська, Т.В. Кошук // Фінанси України. – 2012. – № 1. – С. 94–115.
3. Доходи бюджету України // Ціна держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://costua.com/budget/revenue/>.
4. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Молдован О. Податкова реформа: потрібен наступний етап / О. Молдован // Український союз промисловців і підприємців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uspp.org.ua/kodeks/13.podatкова-reforma-potriben-nastupniyetap.htm>.
6. Кравченко М.В. Теоретичні та практичні проблеми модернізації податкової системи та розширення дохідної бази державного бюджету України / М.В. Кравченко // Бізнес Інформ. – 2014. – № 9. – С. 292–296.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи : Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/Article.aspx?id=370431>.
8. Грищук А.М., Дубинецька П.П. Управління змінами у процесі реформування податкової системи України / А.М. Грищук, П.П. Дубинецька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/admin/Downloads/VNULPM_2013_769_53.pdf.
9. Гурнак О.В. Податкові реформи в контексті соціально-економічного розвитку / О.В. Гурнак // Бізнес Інформ. – 2012. – № 5. – С. 198–200.
10. Bird R. Managing Tax Reform / R.Bird // Bulletin for International Fiscal Documentation. – 2004. – Vol. 58. – № 2. – P. 42–55.
11. Гречко А.В. Дослідження впливу податкової політики на економічний розвиток України / А.В. Гречко // Ефективна економіка. – 2012. – № 10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1443>.
12. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=77440.
13. Презентація проекту Податкового кодексу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua/file/link/273702/file/PodKod.pdf.
14. Презентація «Податкова реформа – не лише про ставки податків...» // Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=424368&cat_id=406607.
15. Презентація «Реформа міжбюджетних відносин» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=409980&cat_id=397854.